

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

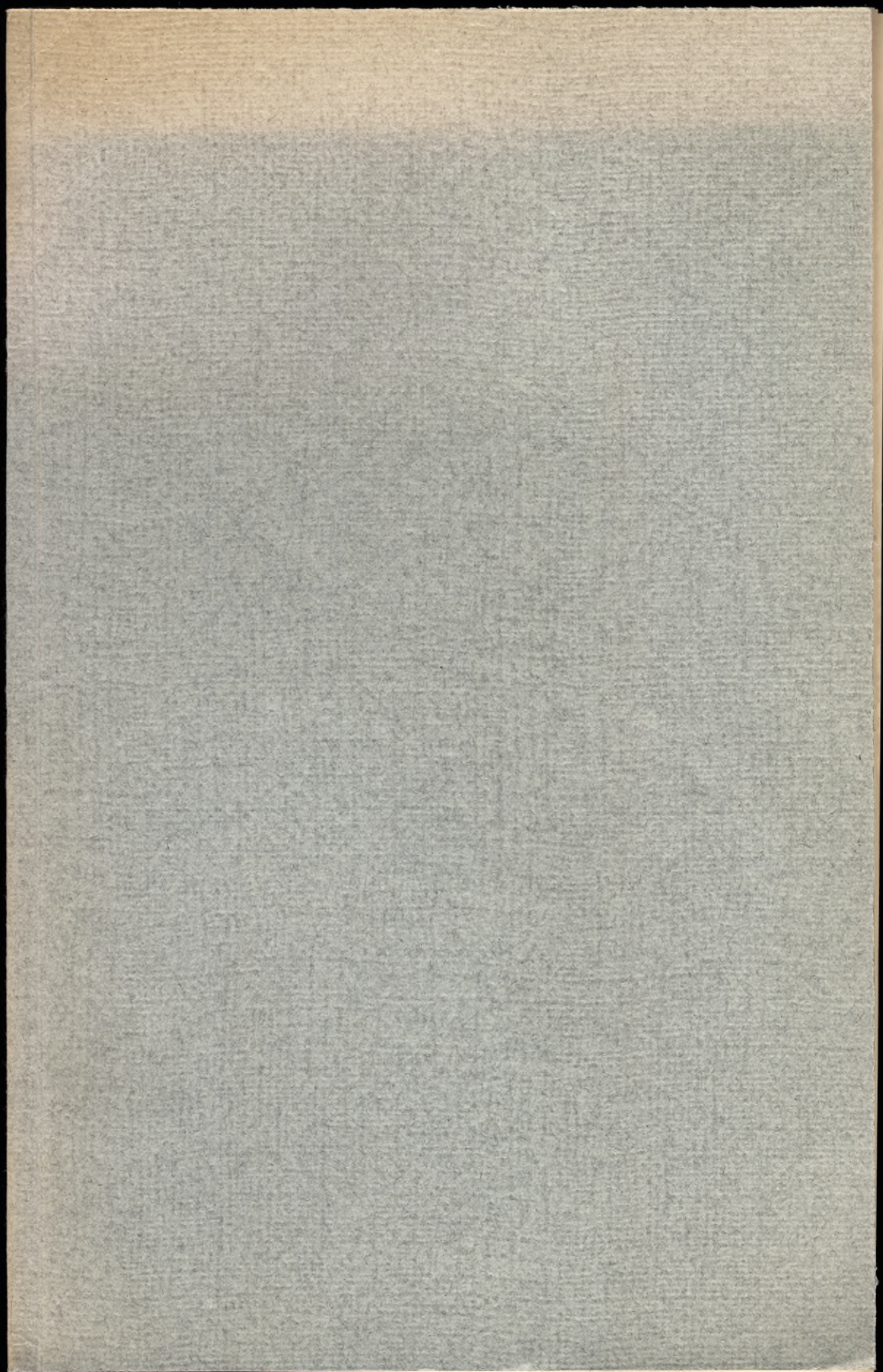
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

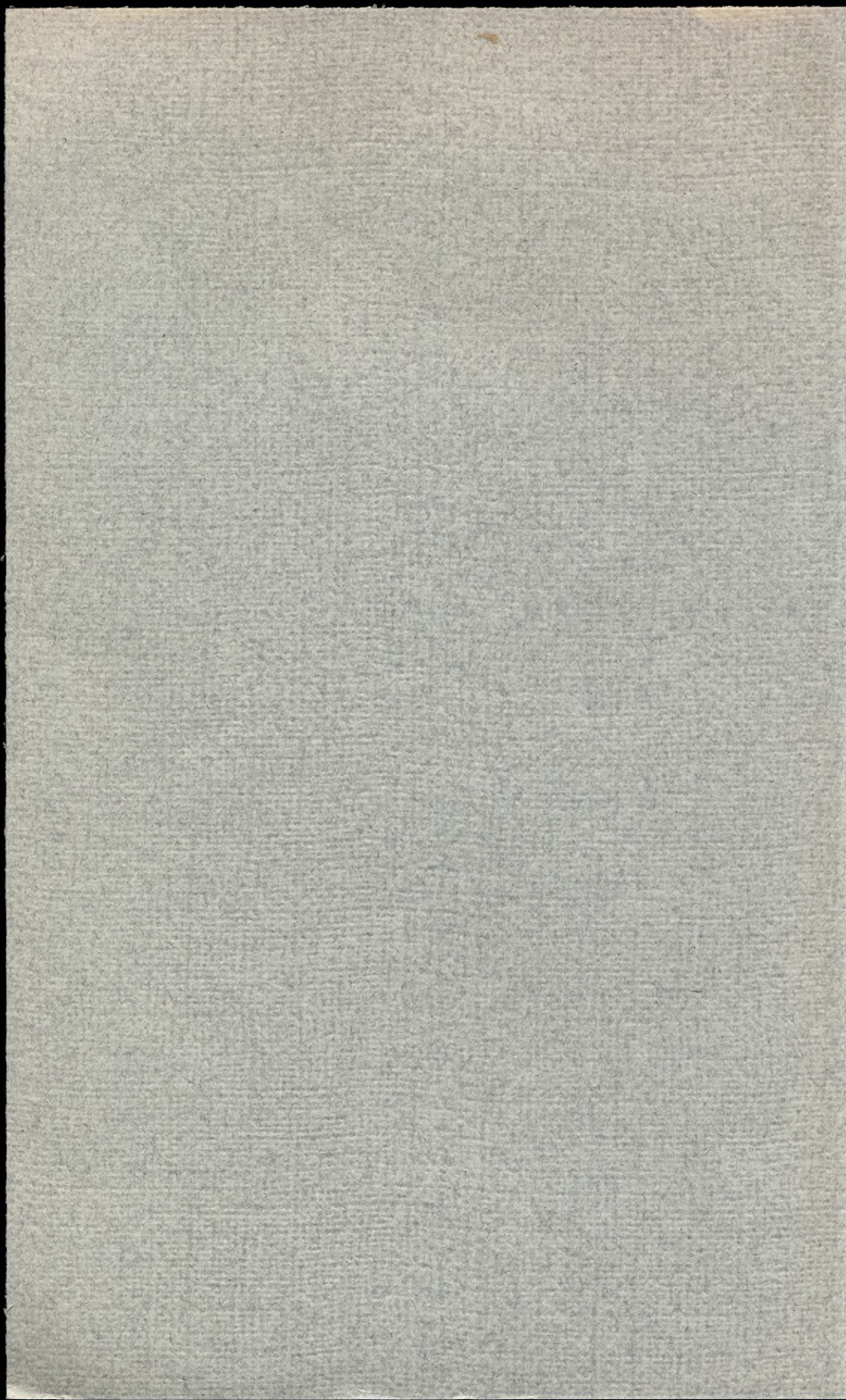

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

And. L. G.
L. G. Nilsson

Immelen och dess Imnejd

And. Johansson
-92

MINNEN
FRÅN
EN
SOMMAR-
VANDRING
I
SNAPPHANABYGD

Till

Herr Professorn

K. Warburg

med utmärkt fög-
aktning

från

förf.

Göteborg.

IMMELEN OCH DESS OMNEJD.

MINNEN FRÅN EN SOMMARVANDRING
I SNAPPHANABYGD

AF

L. G. NILSSON.

LUND.

COLLIN & ZICKERMAN

(FIRMA: PH. LINDSTEDTS UNIVERSITETS-BOKHANDEL)

Förklaring öfver omslagets plansch.

1. Utsigt öfver Immelen.
2. Bröstdbilder af ett Göinge-par i gammal nordisk folkdrägt
(bibeåållen i Örkeneds socken ända in på 1830-talet).
3. Snappanahååla.

STOCKHOLM 1893

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

Erinran.

Nära nordöstra hörnet af Skåne ligger den, åtminstone till namnet, mångbekanta sjön *Immelen*. Sträckande sig från nordost i sydvest samt ett stycke in öfver blekingska gränsen, utmärker sig denna sjö genom en rikedom på öar, holmar och vikar, samt delvis täcka, delvis mera storslagna omgifningar. Bland fyra skånska socknar, som beröras af *Immelen*, märkes det i Östra Göinge härad belägna *Örkened*,¹ hvilket här och der påminner om Bleking, men på långa sträckor bär prägeln af ett kärt och ödsligt smålandslandskap. Det var emellertid här de för cirka två sekel sedan härjande, i historien så beryktade, *snapphanarna* hade ett af sina yppersta tillhåll.

Beaktansvärdt är, att befolkningen *här*, mer än i många andra bygder, bibehållit lynne och sedvänjor från forna dagar. Detta beror utan tvifvel derpå, att *Örkened* intar en mera isolerad ställning genom sina myrartade, stenbundna trakter och sina i följd deraf flerstädes obekväma samfärdsmedel. Ehuru socknen har en areal af något mer än 2 kvadratmil, saknar den dock, märkligt nog, både gästgifvargårdar och jernvägar, och det må tilläggas att före år 1869 fans här (by- och skogsvägar oberäknade) endast en knapp mils häradsväg.

I trakter sådana som dessa äro flit och sparsamhet framför allt af nöden; också utgöra de framstående drag hos härvarande befolkning. Många bygder i vårt land hade förr egna hemslöjder; så t. ex. hade *Marks härad*

¹ Under medeltiden skrefs vanligen *Ödhkn* (märk *dh* = fornnord. *ð*), som sedermera blef *Örkn*, *Örken* (med *r*), liksom t. ex. fornnord. *budker* blef i nuvarande riksspråk *burk*. Slutligen skrefs *Örkene*, *Örkened*, antagligen i analogi med så många andra ortnamn på *-e*, *-ed*. Ordets betydelse är *öken* (dansk *ørken*).

väfnad, *Herjedalen* myrjernssmide, och *Göinge härad* ha af ålder varit kända för sina många träarbeten, sitt smide m. m. *Örkeneds socken* har på de sista 20 à 25 åren gjort sig vida bekant för sin tillverkning af spånkorgar, hvilken bedrifves i rätt stor skala. Den välbekanta nationella dräkten har numera naturligtvis försvunnit; men ännu ser man här den sjelfegande bonden ha helgdags- och högtidskläder af hemväfdt (»hemmagjordt») tyg; ännu ser man honom med egen hand förfärdiga större delen af sina åkerbruksredskap och sköta sådana sysslor som annars tillkommo drängen eller dagakaren.¹ Qvinnan visar vackra prof på väfnad; hustrun är i allmänhet den första vid bestyren inom hus, och deltar i slättern både med skära och räfsa.

»Ärligheten är en blomma som gerna trifves der fliten står i flor», och jag har här sett mer än *ett* prof på en ärlighet, som påmint mig om den i historien omtalade gamla frodefriden i Norden. Emellertid vill jag erinra, att då jag här nämmer flit och ärlighet, afser mitt yttrande den infödda, bofasta befolkningen, men ej den lösa, kringflyttande.

I sitt hem ådagalägger örkenedbonden vanligtvis en foglig natur. Men icke hvar som helst gör han det. När han befinner sig, isynnerhet utom socknen, i ett lag der öl och bränvin flöda, får man icke sällan se på annat. *Då* framträder hos den eljest stillsamme mannen, allt under »nektarns» inflytande, en ovanlig hetsighet; *då* flammar upp en kämpalust som påminner om det gamla nordiska berserka- och vikingalynnet; *då* lär han ej vara god att »tas med».

Det var under en i somras företagen vandring jag besökte dessa tracters dalar och berg, eller för att tala mera korrekt: dessa tracters dalsänkor och backar. De i historien från Karl XI:s danska krig beryktade *snapphanarna* hade, såsom nyss antyddes, här haft ett af sina yppersta tillhåll, ja, så att säga, sitt högqvarter. Några speciella märken efter deras nästen skönjas dock numera ej, men antagligen ha de egt sådana något hvarstades i de forna väldiga gränsskogarna. Man förmodar att den s. k. »*Snapphanahålan*» i Tommaboda samt (inom grann-

¹ Dock är *utbölningen* vanligtvis ett undantag; han är mera »herreman».

socknarna) *Trollabackarna* och *Dynebodagrottan* varit ypperliga och mycket anlitade tillhåll för dem.

Men i öfrigt har *snapphanatiden* här icke försvunnit spårlöst. Den af svenskarna anställda *Örkenedbranden* anno 1678, som lade i aska gård vid gård, by vid by; ytterligare bördan af ett jemförelsevis alltför stort antal militieboställen, som af svenska kronan pålades denna socken; båda delarna äro bittra minnen, båda delarna ha i någon mån (en karg jord har dock i högre grad) bidragit till ett ondt, som ihärdig flit icke mäktat tillintetgöra, och detta onda är en ganska allmänt utbredd fattigdom.¹

Turisten som besöker dessa nejder kan i sina skildringar härifrån icke underlåta att mer eller mindre beröra ofvannämnda ämne. Jag har i en del af här framlagda dikter, neml. i den lilla samling (sid. 37—47), som bär titeln »*Från Snapphanatid*», framställt några, låt vara endast flyktigt målade tafolor med motiv från nämnda dagar. Dessa tafolor, ämnade att för läsaren öppna en inblick i snapphanatidens historia inom skånska bygder, skola naturligen väcka minnet om hvad en generation fick lida, som, i årtal irrande omkring, saknade fosterland och hem; men de skola äfven (så hoppas jag) hos den reflekterande odalman som betraktar dem frammana tanken på hur ojemförligt bättre det är oss beskärddt, än det var våra fäder i de dagarna; med ett ord, hur mycket ett värnadt fosterland och ett ostörddt hem äro värda. De öfriga dikterna (sid. 9—30), som upptagits under titeln: »*Intryck och Minnen från Immelen och dess Omnejd*», äro öfvervägande lyriska, eller om man så vill, idylliska. De allra flesta ha framkallats af de stämningar, som landskapets vexlande natur, jemté en mera tillfällig bekantskap med folket i dess dagliga värf, kunnat under vandringen föranleda.

Sjelf hvarken historiker eller etnograf skulle jag med glädje se, att de nu utsända bladen lyckades inge någon fornkännare lust till forskningar i dessa undangömda och måhända derfor bortglömda bygder, hvilka dock fordom

¹ Örkenedbondens åkerbruk har länge (och måhända ej utan skäl) af öfriga göingar ansetts för klen. På senare tider har dock sädesproduktionen flerstädes inom socknen stegrats medelst moss- och kärrodling.

varit centrum för uppskakande rörelser af historisk betydelse, och ännu i dag ega åtskilligt för etnografen beaktansvärdt. I så fall ville jag vänligen erinra om första strofen i 8:de sången (sid. 20):

O vandringsman, om någon dag
just denna bygd af dig blir funnen,
så uppsök kojän, öfverspunnen
med murgrönsrankor, — der bor jag!

Örkened, december 1892.

Förf.

Maning till sommarfärd.

— Juni. —

Kamrat, så friskt, så ljuft det fläktar
från junihimmel, hög och blå,
du känner, helsans rena nektar
och glädjens bjudas vi uppå.

Tag nu farväl af lärosalen,
från dam och luntor gör dig fri;
den sommargröna, frida dalen,
se der den bok du läse i!

Följ med bland skogens hvalf och bågar,
der under lummig gren och qvist
violen ler och rosen lågar,
och bägge hviska: *tack för sist!*

Följ med och se hur bäcken väller
ja, brusar fram ur dunkelt snår,
han är en bild af mod som sväller,
en bild af dig i unga år.

Hvarhelst du låter ögat hvila
allt, allt sig ter så ungdomsgladt,
i lätta drägter fjärlar ila
och leka yrande: *tag fatt!*

Ibland väl kommer storm med byar,
men solsken strax derpå med smek,
och himlen då har rosenskyar
och fogeln har sin vittra lek.

Ibland när brännhet luft är stilla
och törst och trötthet qvälja dig,
en syn kan dig i fjerran villa,
fontän och lustslott visa sig.

Fastän det hoppet skall dig svika,
ja som ett moln, en flyktig stod,
fontän och lustslott skola vika,
så mist dock ej ditt glada mod.

Framåt! till sist ett mål du hinner,
ett vänligt tjäll emot dig ler,
invid en källas våg du finner
en mö, som huldt en dryck dig ger.

Kamrat, så friskt, så ljuft det fläktar
från junihimmel, hög och blå;
du känner, helsans rena nektar
och glädjens bjudas vi uppå.

I.

INTRYCK OCH MINNEN

FRÅN

IMMELEN OCH DESS OMNEJD

— 1892 —

And for you

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION
455 FIFTH AVENUE
NEW YORK

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION
455 FIFTH AVENUE
NEW YORK

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION
455 FIFTH AVENUE
NEW YORK

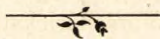
Glad början.

Följ med, kamrat! fast mången gång
stolts skogsfrun spelar oss ett spratt,
vi slå det bort ibland med sång,
ibland med skämt och hjertligt skratt.

Du tycker sällsamt nog du ser
vid spegelblanka insjöns rand
en skön najad som mot dig ler
och dröjer vinkande på strand . . .
men ack! det der är fantasi,
för dig förvandlas längre fram
den tjusande najaden i
en stilla björk med silfverstam.

Se der en ek med krona tung,
han nickar fryntligt och bekant
så lik en gammal bergakung
på klippans mossbelupna brant.
Vi ödmjukt taga hatten af, —
och sedan ila vi framåt
alltjemt med trogen vandringsstaf
på villsam, äfventyrlig stråt.

Helt opåräknadt sällar sig
i skogens mörka, djupa famn
en reskamrat till dig och mig,
så käckt han brummar fram sitt namn.
Han tillhör luftens fria ätt:
en *broms*, som älskar sång och ras;
hej, gladt vi sjunga en duett,
tenor är *jag*, och *han* är bas!

Äfventyr.

Vår broms far ned uti en dal,
men vi gå in i bergets prång
och lyssna girigt gång på gång
till unga dufvors kärlekstal.
De två stämt hemligt möte nu
(en vingad *Romeo*, hvars röst
får svar från trofast *Julias* bröst!)
o stör dem icke hjertlöst du.

Jag mins min ungdom som en dröm;
den var så kort som en sekund,
men ljuf som en arkadisk stund
ty jag var kär, och *Hon* var öm;
uti mitt öra klingar mild
ännu den röst som hennes var,
än strålar detta ögonpar,
än ser jag lifligt *Almas* bild.

Dock solen re'n har gått sin rund,
derför: *framåt!* — i svärmeri
förlömma oss få icke vi,
snart natten kommer med sin blund.
Från sten till sten, prosaiskt nog
vi leta efter stigens spår,
framför oss lurar snår vid snår,
bakom oss susar dyster skog . . .

Den skogsfrun! hon tänkt ut en fint,
och hjertlöst låtit oss till slut
väl hitta in, men icke ut,
vi stängts uti en labyrint . . .

O *Teseus*, du vann himlens nåd
när fordom du i snaran gick,
så underbar en hjälp du fick
i ädla *Ariadnes* tråd.
Men oss sin hjälp ej någon ger,
vi famla i en dyster verld,
bland idel giller på vår färd
oss plågoanden grymt beler!

Men flux en ljusglimt! se, ett tjäll
oss vinkar gladt; i gästesaln
till välkomst glimmar snart pokaln
i rosenfärgad sommarqväll.

I Tjället.

Och genast bjudas bägge vi
att ta emot hvad huset ger.
»Kanske go' vänner lyster er
för natten våra gäster bli?»
I vördigt silfverhår och -skägg
oss bringar odal mannen här
just denna välkomsthelsing kär
inom sin låga furuvägg.

Man ej af etikettens ok
är plågad; allt går enkelt till:
potatis kommer fram och sill,
och tallrik, slöjdad nätt af bok.
Aptiten annat är än trög,
vi länsa fat med »filebunk»,
vi tömma bägarn klunk för klunk,
sist kommer smultrons ättehög.

Nu språkar mor om ditt och datt,
om hvad hon tror oss roa mest,
om skogsfru och om bäckahäst
och gatar sent i höstenatt.
Och skön *Gunilla*, husets mö,
har stundom älfvor sett i dans,
en hvirflande, en luftig krans,
förtonande på Immelsjö.

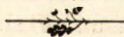
Gunilla sjutton vårar är,
 med ögon blå som källans våg,
 med mun som väcker älskogshåg
 och kinder som två friska bär.
 Ack, detta barn i skogens famn,
 en rosenknopp förutan tagg,
 med lifvets friska morgondagg,
 hon känner älskog knappt till namn.

* * *

Och lampan slocknar när vi sagt
god natt i stilla midnatts-stund —
 så kommer hvilan med sin blund,
 med sina rosendrömmars prakt.
 Jag slumrar snart i godan ro,
 min dröm är af idylliskt slag,
 om liten älfva drömmer jag,
 om dig, *Gunilla*, och ett bo.

Men solen! hon är snart på språng
 och skyndar uppför höjd och brant;
den vägen henne är bekant,
 hon kommit den så mången gång.
 I ljus och glans all ängden står
 och majestätisk på allt vis; —
 natur! du är ett paradis,
 och därför ut till dig jag trår.

(Se not. 1, sid. 48.)

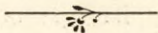

Vandring.

Hur ljuf är ej på sommarfärd
en tufva såsom hufvudgård,
hur herrlig är ej källans rand
när du vill släcka törstens brand!
Men, vandringsman, mer ljuf och kär
den fjerrbelägna kojan är,
när gästfriheten der ses stå
och vinkar gladt: *stig på, stig på!*

Nog mins jag mången dag som svann,
då ej mitt hufvud hvila fått
mot tufvans mjuka örongått
och ingen källas våg jag fann.
Men ock jag mins, uppå min stig
jag ofta helsad blef som vän
af dem som ej mig kände än:
välkommen! klingade mot mig.

Kamrat, jag älskar denna bygd,
dess furudoft och forntidsdygd!
se, mannen här med driftig hand
bland sten och myrar, tall och sand
sig odlar, hvar du ser dig om,
ett åkerland, så småningom;
se, qvinnan här i hushållsdrägt
än drar sin Marthas-börda käckt,
än samlar ax, likt *Ruth* så blid,
med skära uti skördetid.

Folklynne.

Han, stembemängda torfvans son,
ej äflas såsom mången ann
att på kredit och snöda lån
få spela roll af herreman.
Han slöjdar spånekorg och sked
af dungens al, af skogens tall,
och denna slöjd och torfvan med,
de ge det bröd som räcka skall.
Hans bröd är knappt, han sitt förvärf
med klokhet städse väga må;
hvar ringa kärfve, hvarje skärf
han måste taga vara på.

Bekymren dock han tar helt käckt,
att klaga är ej hans behag
tvärt om! så mildt som sommarns fläkt
och muntert är hans sinnelag.
Men lätt du reta kan hans mod
i dryckeslag — så är det sagdt —
lätt flammar eld uti hans blod,
då vill han strid, tag dig i akt!

O vandringsman, till honom in
du kommer trött från villsam stig,
du slår dig ned med glädtigt sinn'
och broderligt han går mot dig.

Hans bygdemål är groft i klang,
och grof och valkig handen, men
hans ärlighet har hedersrang,
det äkta guldets halt har den.

Lägg hvad du vill hvar *här* du far,
lägg det i skog vid stigens rand,
det ligger tryggt liksom i dar
med Frodefrid i Nordanland.
Glöm hvar som helst din ring, din ked,
slikt frestar icke mycket — nej!
fast fattig, har man än den sed,
den ärliga: man tar det ej.

(Se not. 2—3, sidd. 48—49).

Hjertasjö-Pehr.

Du här ser klippomkransad lund
med dyster prakt af gran och tall,
och der du ser en backes rund
sig spegla djupt i sjöns kristall;
vet! denna sjö är *Hjertasjön*,
och, om du följer stigens lopp,
dig vinkar snart från backens krön
en vänlig stuga: *kom hit opp!*

I stugans dörr dig träder mot
en gammal man, en lång gästalt,
och simpel träsko bär hans fot,
hans dräkt är anspråkslös i allt.
Du kommer in i solgladt rum,
på bordet — böcker strödda kring,
i fönstret — pelargonium,
på väggen — skåp med »rara ting».
Uti båd' ny och gammal text
den gamle spanar flitigt här
och finner mången helsoväxt;
hvad heter gubben? — *Hjertasjö-Pehr!*

Väl sant, han inga storverk gjort,
och någon storman ej han blef,
men ryktet hans vardt längre spordt
än mångens, som fått mästarbref.

Långt fjerran från, från dal och fjärd,
till honom hit i bortgömd vrå
ha sjuka stält sin pilgrimsfärd,
och redan det — är vackert så!

Ja, mången, tård af plågors brand,
har fått sin bot, var viss min vän,
af denna grofva bondehand
kanske *du sjelf* fått hjälp af den?

(Se not. 4, sid. 49).

Mitt sommarnöje.

O vandringsman, om någon dag
just denna bygd af dig blir funnen,
så uppsök kojans, öfverspunnen
med murgrönsrankor, — der bor *jag!*

En landtlig stuga, och dertill
en gammal trogen tjenarinna,
idylliskt nog hon min herdinna
benämnas kan, om du så vill.

Hon prosan har uppå sin del,
hon bördan bär af hushållsstöket,
hon sköter pannorna i köket,
och jag mitt enkla strängaspel.

På samma stjälk, men hvar för sig
vi sitta här som kalkar tvänne,
och *jag* med aktning ser till henne,
och *hon* med bifall hör på mig.

Uti min täppa får du se
hvad poesi i blotta snåren
på rosenbuskarna om våren
kan springa fram i knopp och le.

Här sorglös rår du om dig sjelf,
allt skrider fram i stilla takter,
ej nyckfull oros katarakter
här bryta lifvets lugna elf.

Och vill du blifva hjerteglad,
vill du ha sång som ej är tvungen:
tyst! — fogeln sjunger der i dungen
från noterna i gröna blad.

Bjöds mig i staden praktfullt bo
och guld och ädla viners drufva:
jag bytte ej mot denna ljufva
idyll af sång och doft och ro.

De två systrarna.

Ivå systrar under furuloft
bo här i denna lilla stuga,
se, utanför syrener buga
och helsa fridfullt med sitt doft.

De bo helt nära »kyrkogrinn»,
och alla som till byen draga
den gamla seden iakttaga
att vika af och titta in.

Och vill af mökkans ädla slag
man stärka sig med några droppar,
så bjudas hjertligt en, två koppar
med bullar, gräddade i dag.

Sitt fat så tomt i dystert hem
har ofta nog en fattig stackar,
men om på deras dörr han knackar,
så går han tomhänd ej från dem.

Och om *du sjelf* förlägen står,
om hushållsbry du fått, — allenast
bege dig då till dem, och genast
allt, allt på reda fot du får.

Kanske de äga skatter flera,
 då deras hand är jemt så rund?
 Nej, hvad som går ur hand i mund
 de äga, men väl knappast mera.

Den skärf en gång de lyckats spara
 de insatt, — men en bankskandal
 båd' dem och mången ann bestal,
 så fick den sparda skärfven fara!

Men *flit*, som hvarje muskel spänner
 från arladagg till serlaglöd,
den gör att de ha dagligt bröd
 och lindra brist och fägna vänner.

Likt solsken uppå blomklädd tufva,
 just så i detta lilla bo
 har *trefnad* slagit sig till ro,
 och nyss kom hit en sångens dufva:

hon såg hur mycket godt ändå
god vilja göra kan i världen,
 nu kuttrar hon derom på färden
 för den, som lyssna vill derpå.

(Se not. 5, sid. 49).

Helsingssång till Immelen.

— Juni —

Du Immelns sjö med djupblå våg,
uppå min långa vandringsstig
i morse första gång af dig
en strimma jag i fjerran såg.

Se'n dess du spelt mig spratt på spratt,
ty mellan stolta höjders rad
och skogars björk- och bokeblad
kokett du lekt med mig *tag fatt!*
än kom du plötsligt fram, och än
du lika plötsligt svann igen.

Men *nu* du träder fram så käckt,
så ungdomsvarm, så solskensrik
från strand till strand, från vik till vik,
i mjukt draperad sommardrägt
Hell dig du bergens väna mö
med ögats underbara glans,
du träder fram i doftrik krans,
bestänkt med ros från ö till ö.

Går menschans lefnad än så gladt,
hon åldras skall med åren dock,
med tiden grånar hennes lock
och mer och mer blir ögat matt; —

men *du* af ålderns herskarmakt
hvar sommar oberörd skall stå
med samma glans i ögats blå,
med samma ungdom, samma prakt.

* * *

Två landskaps gräns är delvis du,
du drar din böljas blåa rand
emellan skånsk och blekingsk strand,
men dock, du skiljer ej de tu:
uti din frida bölja skåda
hvarann så gladt de systrar båda.

(Se not. 6, sid. 49).

Utflykt på Immelen.

1.

Och strålände nu blickar dagen,
i guld och purpur flammar skyn,
och immelska arkipelagen
re'n hägrar ljufligt för vår syn.
Kolumbus på atlante-vågen
drog hän emot en okänd verld,
och *vi* med ungdomslust i hågen
här skynda fram på upptäcktsfärd.

Der borta öfver vågors kammar
en klippa ses, till färgen matt
(af hälften dag och hälften natt),
med några krympta furustammar.
På säker fot de stå; vid stupet
de klängt sig fast med all gewalt
och nu sin skröpliga gestalt
de spegla af i dystra djupet.
Manhaftiga och jättetrygga
de le i trotsigt välbehag:
»vi stanna här till domedag,
för tidens stormar ej vi rygga».

2.

Der borta öfver bergets vägg
 ses några trån med gröna toppar
 och under dem elastiskt hoppar
 ett lustigt äkta par — i skägg!

Han svartsjuk är, och hon också,
 det ser man tydligt; hvar de vandra
 bespeja de så strängt hvarandra,
 och horn de fått — kan man förstå.

Nå, deras namn lätt gissar du,
 ty han i ljusa pelserocken
 den ståtliga figurn — är *bocken*,
 och hon bredvid — det är hans *fru*.

3.

Se här en vik; hvarhelst du ställer
 din fot i land känns mossan len,
 och äppelblomman från sin gren
 ett snöregn öfver marken faller.

Och framför dig på smala näset,
 som färgas lätt af solens glöd,
 har kossan fullt af »dagligt bröd»,
 der hon går makligt fram i gräset.

Märk! nu ej sång, ej qvitter höres,
 det är en stund för tystna'n väckt;
 af luftens stilla andedrägt
 ej träd, ej blad, ej blomma röres.

Jo, aspen här i frida dalen
 står skälfvande; den stackars gäck!
 för björken, fin och smärt och täck,
 så ömt han biktar kärleksqvalen.

Se allt det der är poesi!
 ej af den väldiga, den vilda,
 tvärtom, den småktande och milda
 med rent idyllisk färgton i.

4.

Hvad bådar röken du ser hänga
 så tungt utefter vesterns rand;
 hvad båda dessa ljud som tränga
 hit ut till oss från klippig strand?

Säg, vittna de kanske att friden
 ånyo störts bland Immelns skär,
 må hända har *snapphana-tiden*
 nu blossat upp ånyo här?

Åh-nej! dig hotar ingen fara,
 styr tryggt omkring på bölja blå;

en liten ångslup skönjes bara
och röken kommer derifrån.

Väl *förr* snapphana-bössans knallar
här spreda skräck kring berg och dal,
men *nu* det enda ljud här skallar
är fredlig ångares signal.

O Immelsjö! din våg må vagga
så gladt, som nu, evärdelig;
och sångmön under fredlig flagga
beundra och besjunga dig!

5.

En höghvälfd strand! — till skydd mot skurar
och storm här foglar funnit ro,
i snåren ha de bygt sig burar
och der familjevis de bo.
En maka hvilar nu, och ingen
med buller henne störa må,
så moderligt hon breder vingen
ut öfver fjunbeklädda små.

Här ögat mycket har att skåda
och örat vill sig höra mätt,
till land, till sjö, till allt de båda
ju äga full besittningsrätt.
På vänlig strand, derkring sig krusar
mång mörkblå våg, du *rågfält* ser,
men detta ej ditt sinne tjusar,
fast ax vid ax så rikt sig ter:

ack, menniskan i denna världen
hon tänker icke blott på *bröd*,
o nej! — men solbeglänsta fjärden
med ö vid ö i purpurglöd,
och fogeln som sig glädtigt svingar
på sångarfärd och sjunger, han,
i skyn på eolslätta vingar
mer friskt än sjelf du sjunga kan,
och viken i sin blåa slöja
som mot dig vinkar, mot dig ler,
och bergen — *allt det der* skall höja
ditt sinne, och hvad vill du mer!

II.

FRÅN SNAPPHANA-TID.

— 1670-talet. —

Obs.! Man behagade genomse bifogade *Öfversigt*
före läsningen af sångerna sidd. 37—47.

Öfversigt.

[Skånska befolkningens, särskildt allmogens, ställning under Karl XI:s danska krig 1675—1679.]

Stridigheterna mellan Sverige och Danmark efter Karl X Gustafs död hade bilagts genom freden i Köpenhamn (1660). Danmark hade till Sverige afträdt bl. a. Skåne, men grämde sig djupt deröfver.

I en af krig så uppskakad tid, som den dåvarande, hade här i Skåne (och flerstädes) ur alla samhällsklasser uppstått äfventyrare, kallade *snapphanar*. »De voro ett fördömdt afskrap af all liderlighet, som plundrade hvarhelst de foro fram». ¹ Danmark vardt angeläget att hitsända utliggare för att vinna dem på sin sida. Och detta lyckades lätt nog.

Danskt krig utbröt mot Sverige 1675. Snapphanarna rörde på sig. De angrepo svenska trupper, men deremot sällan eller aldrig danska. Vidare eggade de befolkningen emot svenskarna, hvilka å sin sida hänsynslöst behandlade densamma, då den icke utan orsak misstänktes för att vara danskarne benägen. I synnerhet fick bonden sitta hårdt emellan; hans hus och lador plundrades ofta, ja brändes stundom. Inför Karl XI klagade generalguvernören öfver svenskarnas våldsamma framfart. Men inga klagomål hjälpte, krigstuktens band voro upplösta. Sverige var dessutom så utarmadt af de många krigen, att det långt ifrån öfverallt kunde förse sina trupper med det nödvändigaste. ²

¹ Citatet är ur Sven Lagerbrings »R. v. Aschebergs Lefverne» Lund 1805.

² Danska trupper plundrade och brände äfven, dock skedde detta egentl. mot slutet af kriget, när affärerna stälde sig mera gynnsamt för Sverige.

Under de första åren efter fredsslutet i Köpenhamn var stämningen här i Skåne gynnsam för Sverige, och man kunde ej heller då klaga öfver svenska kronans beteende mot detta landskap. Men så mycket mer hårdhäand blef svenskarnas framfart härstädes sedan kriget utbrutit. Karl XI lät under tiden indrifva betydliga gårdar och verkställa stora knekteutskrifningar med tvång för de utskrifna att lemna Skånes bygder, dem de måhända aldrig mer skulle återse.¹ Detta framkallade stor bitterhet, som underblästes af danske konungen, hvilken personligen eller genom utliggare (snapphanar etc.) utbasunade lockande löften om fri- och rättigheter åt alla dem, som återgingo under danaväldet. Karl XI å sin sida hotade att hårdt straffa en hvar, som lyssnade till »de falska danska löfthena». Kriget gick emellertid länge illa för Sverige, till sjös gick det *mycket* illa; på *ett* ställe kunde visserligen framgång rönas, men den uppvägdes af motgång på *ett annat*. Nöden i landet tilltog; flerstädes såddes ej på årtal; skördarna kunde dessutom plundras af hvem som helst der eganderätten, såsom här var fallet, stod alldeles värnlös. Det ena med det andra retade allmogen, som slöt sig till snapphanarna emot svenskarna.

Bonde och *snapphane* förde sålunda en gemensam strid, men af mycket olika bevekelsegrunder och, till en början, på olika sätt. *Snapphanen* stred af plundringsbegär, han ville ha rof, han gick anfallsvis till väga; *bonden* gick försvarsvis till väga; sedermera, när nöden tvang honom, uppträdde äfven *han* offensivt. Han sökte en öfverhet som kunde värna *hans hem*, och slöt sig mer och mer till det »löftesrika» Danmark, så mycket hellre som den allmänna meningen, till och med bland svenskarna sjelfva, var den, att Sverige, utmattadt af sina många yttre fiender, snart skulle gå sin undergång till möte.

Inom Göinge härad i norra Skåne tog bonderörelsen sin största utsträckning. Göingarna hade ett stolt minne från den tid de tillhörde Danmark. I danakonungars vapentjenst hade de vunnit anseende som de yppersta

¹ Huru långt utskrifningen sträckte sig i de dagarna kan man sluta deraf, att t. ex. anno 1677 funnos i lederna från 15 års gossar till 70-års gubbar.

krigare.¹ Vid svenskarnas andra anfall på Köpenhamn under Karl X Gustafs ledning hade käckä göingar (hvilka ännu då voro danska undersåtar) utmärkt sig jemte danska studenterna framför alla andra. Ett särskildt garde, kalladt göinge-gardet hade till göingarnas »honneur» besoldats i Danmark. Nu sedan de blifvit svenska undersåtar och fått erfara bittra pröfningar, nu knöt detta minne dem närmare till det »gamla vördade fosterlandet».

Örkeneds socken (i Östra Göinge härad, der gränserna mellan Skåne, Småland och Bleking sammanlöpa) hade väldiga skogar, gynnsamma tillhåll för snapphanarna. Här, samlade från hvarjehanda håll, bedrefvo de sina våldsbragder mot svenskt krigsfolk, som antingen var in-
 kvarteradt, eller än i större, än i mindre kårer genomströfvade dessa gränstrakter. Allt nog, våldsamma konflikter mellan snapphanar och svenskar måste här ha egt rum. Under tiden fick den besutne bonden naturligtvis sitta emellan. Å ena sidan lockades eller eggades han af snapphanarna, å den andra behandlades han hänsynslöst af svenska krigare. Det är otroligt, att bonden hitkallat snapphanarna; nej, de stora skogarna, de talrika grottorna och gömslena, se der hvad som hitlockat dem; se der orsaken hvarför örkenedbonden fick lida ett hårdare straff än de flesta (om icke alla) andra, som deltagit i bonderörelsen inom Skåne. Snapphanarna skulle neml. utrotas, isynnerhet här, der de, så att säga, hade ett högkvarter. Denna gränsbygd skulle, kosta hvad det ville, rensas med eld och svärd!

Karl XI utfärdade anno 1678 den ordern att allt *Örkened* skulle uppbrännas, hvilket ock skedde i april. Dessutom innehöll den kongl. ordern, att allt mankön inom socknen, mellan 15 och 60 år, skulle ihjälslås.² De

¹) *Den kunde ei være feig som voxed ved brusset af Hellig elv»* (Helgeå).

M. Hammerich, Carl Gustaf i Danmark.

² Dessa uppgifter äro hemtade ur dåvarande löjtnanten *Nils Skyttes* anteckningar, mig välvilligt meddelade af hans slägt.

Se här hvad Skytte skriver:

1678, 19 april. Drogo vi med vår brigad på snapphanaparti åt öster, och lågo om natten i Broby.

20 april. Fördelte vi oss i tre partier.

21 april. Stodo vi stilla.

herrar officerare, som kommenderats att ombesörja branden m. m., synas ha varit trenne, med hvar sitt parti. Visserligen blef af löjtnant *Skyttes* parti endast *en* bonde »caputerad», och måhända ha af de två andra partierna icke så synnerligt många bönder »caputerats», ty en stor del af socknens ynglingar och män voro ute i fält och klädde blodig skjorta för Sverige, och en del hade säkerligen lyckats för tillfället undångömma sig i småländska skogar; men det är utom allt tvifvel, att stor grymhet förfölvats mot dem, som vid branden voro hemma. *Björnin* (Kriget mot Danmark 1675—1679) uppger till och med att de invånare, som icke hunno fly undan, blefvo nedhuggna eller piskade ihjäl.

Först flera år efter det fred blifvit slutet (1679), och Skåne mera *fast* förenats med Sverige, utfärdade Karl XI allmän benådning. Den biltoge *Örkenbonden*, som fått irra omkring i mer eller mindre fjerrbelägna bygder, återvände då omsider till sina afbrända tomter, för att der bland askhögarna bygga nya hem.

22 april. Ryckte vi upp på alla tre orter tillika, att efter order uppbränna hela *Örken* socken, hvilka order också lyda att ihjälslå allt mankon mellan 15 och 60 år; och uppbrände jag med mina utkommenderade efter min specifikation, neml. *Kärraboda*, *Räfteorp*, *Smålatorp*, *Månstorp*, 2 möllor och 1 hus, dertill en gammal bonde caputerades; och lågo vi om natten i *Lönsboda*.

23 april. Åter efter specifikation uppbrände jag med mitt parti: *Grefveboda*, *Södra Hafshult*, *Norra Hafshult*, *Trölsatorp*, *Tjufön*, *Rumpeboda*, *Kätteboda*, *Ullshult*, *Torshult*, *Hanshult* och blef då, på 2 gårdar när, hela *Örken* afbrändt, och lågo vi om natten i *Lönsboda*.

Skytte omnämner ej hvilka byar de andra två partierna brände, ej heller hur många bönder de »caputerade». Alltnog, den 23 april vardt hela *Örken* uppbrändt, på två gårdar när.

Svensk soldatscen.

Så mildt ler månen ner från bergen,
ner öfver tall och björk och lind;
dess trolska sken med silfverfärgen
sig gjuter lätt kring nattens kind.

Och efterlängtdad sömnen söfver
den trötte i hans tysta tjäll;
sin hvila han så väl behöfver,
när mödans dag har nått sin qväll.

Det är så stilla nu i dalen,
du hörer blott emellanåt
den långsamt döende finalen
till en idyllisk vallhornslåt.

Det är så lugnt, i sena natten
ej spela vindens fläktar mer,
och öfver insjöns mörkblå vatten
gladt blickar stjernströdd himmel ner.

Ditt hjerta innerligt sig gläder
att friden är din trogne vän,
och dock, han dig till möte träder
knappt förr än han går bort igen.

Tyst, hör! från skogens bryn i vester
 helt plötsligt tränger skri och skrål;
 hvad är det? — bullersamma gäster,
 en krigarhop i jern och stål.

Och skaran fram i dalen spränger,
 fram öfver väg och spång och bro,
 och larmet närmare sig tränger,
 det söndersliter nattens ro.

Långt bortom skogen, bortom näset
 helt nyss man lekt en blodig lek,
 snapphanar beto der i gräset,
 och hängdes i »snapphana-ek».

Nu efter dusten vill sig hvila
 vår jublande, vår svenska tropp,
 till bonden, led för led, de ila
 uti sitt segerstolta lopp.

De våldsamt sig på honom truga,
 och nu huseras natten lång
 i lada, skafferi och stuga
 till värnlös egares förfång.

Likt hedens vargar, alla länsa
 hvad länsas kan; vid skrål och grin
 de glas och bågare kredensa:
 »hej, bonde, mera brännevin!»

* * *

Hans söner, hemmets stolta blomma,
 — den unga ätt med örnens mod —
 hvar äro de? till Sverges fromma
 de gått att offra lif och blod.

Han sjelf nyss blodig skjorta klädde,
 ja, var i värsta kulregn med;
 han hörer icke till de rädde,
 hvar göing står i tappres led.

Men *här* han ingenting kan göra,
 nej, måste sig som döfstum te,
 han djerfs ej tala, får ej höra,
 fast han på mycket *svar* vill ge.

Det hem som skulle honom sluta
 med barn och vif uti sin famn,
 der mödans lön han skulle njuta
 är ej mer hans, nej blott till namn.

Och hvad har sjelf han tvingats blifva?
 ack jo, ett värnlöst villebråd
 som, städse jägtadt, måst sig gifva
 till sist på onåd eller nåd.

Liksom en hind ur gömslet drifven
 af en och hvar och vixelvis,
 hans hjertas frid och ro är gifven
 så sorgligt en och hvar till pris.

(Se not. 7, 8, sid. 50.)

Snapphanascen.

— 1676. —

1.

Ikt störtsjö som från hafvet tränger
och skummar våldsamt öfver strand,
så in i Örkneds bygder spränger
en hejdlös hop, ett röfvarband.

Snapphanar är det; vilda lekar
de lekt med svenske krigsmän just;
åt korpen har man skjutit stekar
å ömse håll, i dust på dust.

Det svallande snapphana-blodet
sig hvila nu hos bonden tar;
ånno faller denne modet,
ånno grund dertill han har.

Och djupt han längtar, kan man tycka,
på denna gräslighet få slut,
det är ju grundvaln till hans lycka,
som våldsamt skakas hvar minut.

2.

»Nå bonde, dig i själen gläder»
— snapphanen börjar — »att bakut
för Sverge går, att slott och städer,
allt Skåneland blir danskt till slut?»

»Skall svensken än med lögn dig villa,
som han har gjort från år till år,
skall fegt din frihet du förspilla,
då blott förtryck i lön du får?»

»Du framåt gick på lyckans bana,
närhelst för Dannebrog du stred;
mins, under fräjdad rödhvit fana
der fick du *bröd* och *ära* med.»

»*Nu* står du gäckad med din börda
af armod! — hvem skall rädda dig?
jo, återvänd till Dana, hörda
bli dina böner nådelig.»

»Ty *Hon* blott unnar dig förskoning,
en hjälpsam hand *Hon* ömt dig ger;
ja, sök med *Henne* nu försoning,
du får den annars aldrig mer!»

3.

Liksom i valet och i qvalet
och tyst som inför kungens stol,
vår bonde stått, han hört på talet
af hälften åska, hälften sol.

För väl han känner, ryktet ilar
från bygd till bygd alltjemt i år
med bud på bud att danska pilar
gett Svea månget blodigt sår.

Han mins sin danatid — det fläktar
ett minne ljuft från dessa dar,
då han drack glädjens rena nektar,
då göing-namnet hedradt var.

Men *nu* — han kan sin sorg knappt tälja —
han ständig motgång pröfva måst;
ty *skymf* — det är hvad han får svälja,
ty *nöd* — det är hans hvardagskost!

4.

»Jag plundrad står, Ni sen det alla»
— ur hjertat strömma dessa ord —
»ej torfva fins, som jag kan kalla
för *min*, jag har ej fosterjord.»

»Mitt hem jag längtar få tillbaka,
mitt lugna hem bland granar gömdt,
för *det* jag mycket kan försaka,
jag mången bitter kalk har tömt.

Det mörknat vidt ikring min stig;
en hoppets stjärna dock sig tänder
så plötsligt öfver Selands stränder:
och denna stjärna vinkar *mig!*

Nå väl, allt ljus ej brunnit ned,
nå väl, min tvekan är betvungen:
för Dannemark och Danakungen
jag *förr* har stridt, gör *nu* så med!

Joan.

Örkened-branden.

— 1878. —

1.

Hvem är det, som derborta jägtar
bland qvällens lätta skuggor fram?
en härold, se hur fanan fläktar,
den gulblå, mellan moln af dam!

Så fort i sporrstreck han kan hinna,
förkunnas vid trumpetens ljud:
»i natt allt Örkened skall brinna,
försvinna, så är kungens bud».

I töcken höljas stam och grenar,
snart rök liksom en molnvägg står,
det flammar vidt kring åkerrenar,
det brinner djupt i snår vid snår.

Och eldens drake med sin tunga
strör gnistor kring sig öfverallt,
och bränder ser du honom slunga
ur gap som vidgas hundrafalt.

En hvar är med i olycksringen,
se fogeln skakats ur sin blund,
i haf af eld, på svedda vingen
han söker fly från lund till lund.

och himlen höljs i blodröd dimma,
och alla stjernor i sitt lopp,
som nyss du såg på fästet glimma,
tyck's plötsligen ha smultit opp.

Se qvinnan, irrande likt hinden,
i vanvett in bland lågor far,
sin klagan blandar hon i vinden,
de små hon än ej räddat har.

Och mannen se'n! — till aska blifne
hans mödas skördar stå, ej tår
af miskund skänks den öfvergifne:
död eller *flykt* blott återstår.

2.

Hvad har af dig, du bonde, brutits
hvad nidingsdåd har du begått,
då sådan törnekrans dig knutits,
då sorgens kalk du rågad fått?

Med dina bröder, med de andre
du stred, du ville äga qvar
ett *fosterland* — man det ej klandre,
ett *hem*, — din fulla rätt det var.

Men oblidt öde tvang er tjena
två makter, det blef bittert nog;
ni smektes ömt utaf den ena,
då hårdhänt er den andra slog.

Och *du* vardt då tillspillo gifven,
du blef förföljd med svärd och brand,
din dom med kungamakt blef skrifven,
men ack, af hjertlöshetens hand!

Epilog.

— 1892. —

Nu doftar täppans tufva
så fridfullt af syren,
nu kuttrar lundens dufva
så gladt från lummig gren.

Och muntra röster sjunga
från äng i sommarqväll,
för vinden kornax gunga
kring trefna furutjäll.

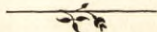
Ej vildsint skara spränger
till plundring fram som förr,
ty lagen säkert hänger
ett lås för ladans dörr.

Hvad fäder fordom brutit,
hvad straff de arma fått,
hvad blod, hvad tårar flutit:
det är en saga blott.

Den sagan öfverväger
en hvar, som har den lärt,
derför hvad *nu* man äger
man håller dubbelt kärt.

Till sina sysslor ilar
en hvar med idog hand
och gläds att friden hvilar
utöfver hem och land.

Och mellan dunkla skogar,
på gärde och i vång,
ej rassla svärd, men plogar,
och gladt hörs lians sång.

Noter.

Not 1.

I tjället.

De äldre tro ännu att *skogsfrun* (*skogssnuan*) lefver och regerar häruppe. Hon uppträder, enligt deras utsago, i vexlande skepnader; ibland är hon en reslig qvinna, som når öfver trädtopparna, samt är »försedd med en kagge på ryggen och ett barn i famnen»; ibland liknar hon en liten flicka, som räfsar hö på myren. En dräng, som icke var ängslig för att göra hennes närmare bekantskap, hade en gång »gifvit sig i kast» med henne; en häftig strid uppstod, och de härtestar han fick i händerna, voro dagen derpå förvandlade till mossor.

Bäckhästen lefver ännu i folktron. Ett par raska »grebbor» hade en dag fångat honom vid åbrädden och spänt honom för harfven. Men dermed var han ej belåten. Vid något tillfälle skulle han slinka undan och samtidigt draga den ena af flickorna med sig i bäcken; lyckligtvis brast hennes förkläde och endast en fik deraf följde den gången med honom ned i djupet.

Gastar, hvilka fara likt fladdrande lågor öfver stigar och vägar, uppträda helst i »böst väder»; deras skrån äro ohyggliga.

Äfven andra mystiska uppenbarelser äro här att skåda, t. ex. på och utmed Immelsjön. Gunilla hade sett företeelser liknande älfvor. Benämningarna: *älfva*, *älfvor*, *älfvadrottning* äro dock alldeles obekanta för allmogen i dessa bygder.

Not 2.

Folklynne.

han slöjdar spånkorg och sked
af dungens al, af skogens tall.

Tillverkningen af spånkorgar tillhör speciellt *Örkeneds* socken, der den för 25 år sedan började blomstra i rätt stor skala. Korgarna göras numera helst af tall, och sommartiden beger man sig till utlandet, hufvudsakligen England och Tyskland, för att afyttra dem. I Tyskland slå sig en del korgarbetare ner, till och med för alltid. Förr for man äfven till Köpenhamn med sina korgar, men på senare tider ha i Danmark vidtagits åtgärder, mindre lockande för den utlänning, som der söker marknad för sina alster. Detta näringsfång var emellertid för den med en karg jord lottade örkenedbonden i många år synnerligt lönande. Tyvärr har den från utlandet beräknade vinsten på senare tider betydligt minskats. Skedar (slefvar etc.) tillverkas af björk, al.

Not 3.

lägg hvad du vill hvar här du far,
lägg det i skog vid stigen rand,
det ligger tryggt liksom i dar
med frodefrid i Nordanland.

Såsom bevis på härvarande allmoges ärlighet, vill jag anföra följande:

En af mina bekanta hade under en utflykt i skogen tappat sin börs med 10 à 12 kronor i silfver. Det tappade ansågs vara förloradt för alltid, men återficks. En torparhustru hade på eftermiddagen icke allenast hittat börsen med dess silfverskatt, utan jemväl sökt reda på egaren.

På en resa från Immelen till mitt en dryg mil derifrån belägna hem hade jag mist hvarjehanda saker, insvepta i en filt. Den väg jag färdats på är i allmänhet mycket trafikerad, hvadan jag tog för gifvet att jag aldrig mer skulle få återse mitt bagage. Men två dar derefter låg det oskadadt i min bostad, ehuru man hade saklöst kunnat »annektera» alltsamman.

Not 4.

Hjertasjö-Pehr.

långt fjerran från, från dal och fjärd,
till honom hit i bortgömd vrå
ha sjuka stält sin pilgrimsfärd,
och redan det — är vackert så.

Tidigt uppträdde denne, numera till åren komne, bondeman som Eskulap, isynnerhet i blekingska socknar. Benbrott åtar han sig ej att läka, men deremot inre åkommor. Temligen vida känd, har han haft en efter sina förhållanden »stor praktik»; främlingar, till och med från Stockholm, ha varit hans patienter. Jag har hört honom ringaktas af en och annan, men deremot *väl* omnämnas af många.

Not 5.

De två systrarna.

De få resande, som förirra sig hit, bruka vanligen af befolkningen hänvisas till dessa. I en bygd, undangömd som denna, och der knappast andra ståndspersoner finnas, äro dessa två systrar emellertid en oersättlig lefvande *Bædeker* för den med orten och förhållandena obekante turisten. De utöfva en hjertlig gästfrihet och åtnjuta stort anseende.

Not 6.

Immelen.

Redan i Erinran, sid. 1, är omnämndt att denna sjö, som är c. 1 $\frac{1}{2}$ mil lång, går ett stycke in i Bleking, och sålunda delvis utgör gränsen mellan Skåne och nyssnämnda landskap. Naturen kring sjön vexlar i täcka och storslagna vyer. Vackra utsigter erbjuda sig från *Högöns Klint*, *Skarvik* och *Skärnsås*. Till och med *Trallön* har sin rätt täcka utsigt att bjuda på.

Utom den poesi som sjön i sina många öar erbjuder ögat, har den äfven en annan, nemligen sällsamma hägringar.

Man har mycket att tala om *Fumma-gubben*, som likt den på Killarney-sjöarna i Irland kringfarande *O'Dognohoe*, ofta skönjes ute på vågorna. Utom *Fumma-gubben* visa sig äfven hvarjehanda andra luftiga företeelser.

Not 7.

och hängdes i snapphana-ek

I Sölvesborgstrakten tillfångatogs af svenskarna under Karl XI:s krig 20 snapphanar, deraf de 19 hängdes i en ek af den 20:de, som benådades endast på vilkor att han skulle utföra detta värf. Eken kallades *snapphana-eken*, och florerar ännu. Flera ekar hade sedermera användts till samma ändamål, och antagligen fått samma betecknande namn.

Not 8.

hvar göing står i tappres led.

Grundbetydelsen i ordet *göing*, pl. *göingar*, är obekant. *Gillberg* anför i sin »Beskrifning öfver Christianstads Län» (Lund 1767), att *göinge* härad skall ha fått sitt namn af de »gamla göterna». »Härutinnan instämmer professor Stobæus i Lund», tillägger han. Emellertid förefaller denna derivation mindre tillförlitlig. Om deremot de ofvan anförda ordformerna numera varit: *göting*, pl. *götingar* (d. v. s. med *t*), så kunde ett etymologiskt samband med *göter* (*götar*) ha antagits.

INNEHÅLL.

	Sid.
Erinran	I—IV
Maning till sommarfärd	5—6

I. Intryck och Minnen från Immelen och dess Omnejd.

1892.

Glad början	9—10
Äfventyr	11—12
I tjället	13—14
Vandring	15
Folklygne	16—17
Hjertasjö-Pehr	18—19
Mitt sommarnöje	20—21
De två systrarna	22—23
Helsningssång till Immelen	24—25
Utflykt på Immelen	26—30

II. Minnen från Snapphanatid.

1670-talet.

Öfversigt	33—36
Svensk soldatscen	37—39
Snapphanascen anno 1676	40—43
Örkenedbranden anno 1678	44—45

Epilog 1892	46—47
Noter	48—50

MEMORANDUM

TO : [Illegible]

[Illegible text block]

DATE: [Illegible]

[Illegible text block]

[Illegible text block]

Rättelse.

I *Erinran* sid. II rad II uppfir. står tillkommo läs tillkomma

1881

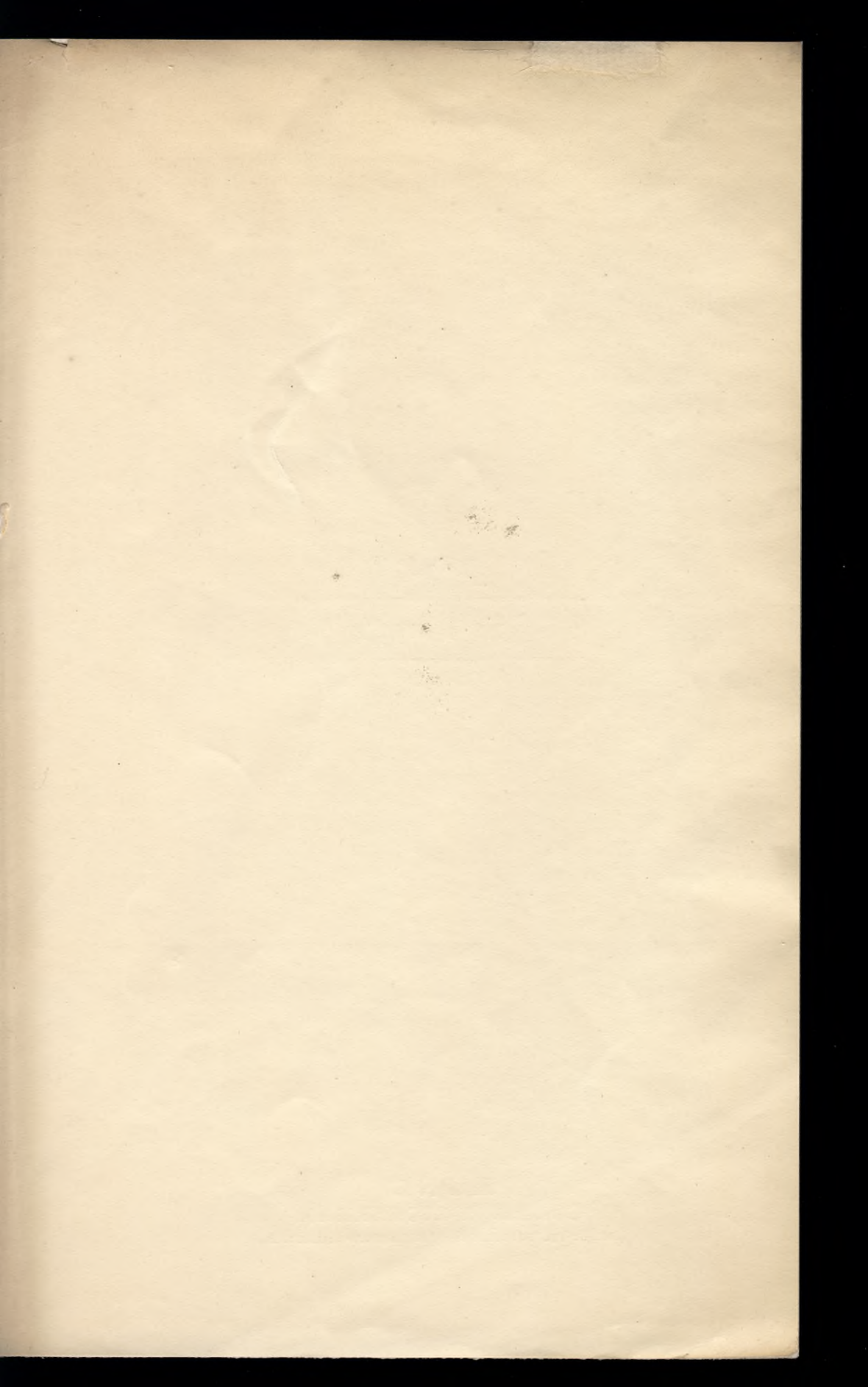
Report of the Board of Directors of the Company

1882

Report of the Board of Directors of the Company

1883

Report of the Board of Directors of the Company

Pris 1 krona

LUND
COLLIN & ZICKERMAN
(FIRMA: PH. LINDSTEDTS UNIVERSITETS-BOKHANDEL)

1001850755

